

Alpinmiljø i Norddal

«Uvyrdslåmer» og rundkast i Norddal

Først litt biografi. Bygda Norddal (også kalla Dalsbygda) på sørsida av Norddalsfjorden, har gjeve namn til heile kommunen. Langs fjorden – og over Storåsen – har den vegsamband med Eidsdal, og dermed med Geiranger og resten av kongeriket. Eit unikt lokalsamfunn, litt utanfor alfarvegen. Gjennom bygda går vegen opp til Herdalssetra, som har fått status som verneverdig norsk setermiljø, med kafé i ein nedlagt fjøs, og Norges største fellesfjøs for geit.

Norddal IL var stifta i 1930, og alt året etter innmeldt i Norges Skiforbund. Fra starten vart det mest dei tradisjonelle «nordiske» skidisiplinar hopp og langrenn, fram til 1939. Då kom det omslaget som skulle sette Nordal IL på ein ærefull plass på det regionale skikartet. Da vart nemlig den «nye disiplinen» slalåm teken opp på laget sitt program. Dermed fekk Norddal IL ein «Flying start» innan alpinsporten i vårt fylke. Utviklinga av alpinsporten i Norddal frå 1946, kom litt i etterkant av det som skjedde i Indre Romsdal (sjå «Romsdalen, Norges Tyrol») og ved Ålesund Skiklubb sitt skisenter på Standal. Desse to – på kvar sin måte så interesante alpinmiljøa – hadde før krigen skapt ei solid plattform for alpinsporten i vårt fylke; no kom ein festleg kameratgjeng frå den vesle bygda Norddal inn i biletet, og vart i høg grad med på å føre utviklinga eit godt steg vidare. Den epoken vi har samle oss om,

Gjengen som tok det meste av lagpokalene i 1950-åra. Frå v. Martin Relling, Arne Nydal, Ivar Dale, Magne Engeseth og Jon Reidar Dale.

Reidun Døving, slalåmjente med mange fine premier

vart innleia i 1946, og varte ut 1950-åra. På den tid – før flomlys og trakkemaskiner gjorde sitt inntog – kunne faktisk eit lite landsens idrettslag hevde seg innan alpinsporten, dersom entusiasmen, viljen og fantasien var til stades. Og det var nettopp det den var i Norddal. Det var ikkje kvaнтитeten – men kvaliteten – som prega alpinmiljøet i Norddal på denne tid. Den gjeng som i høg grad kom til å dominere premielistene rundt i fylket, bestod av 7–8 gutter og nokre spreke jenter. Men i tillegg til å utøve skisport i toppklass, vart her etterkvart også utført ein dugnadsinnsats som det står respekt av. Alt før krigen hadde dei bygd ut ein – etter den tids målestokk – stor hoppbakke, Bøbakken, der Reidar Grønningsæter sette bakkerekort i 1943 med 45 m. I 1950 vart første steg til det som i dag er eit velutbygd skisenter på fjellet ved Rellingsetra, nemlig ei skihytte, som seinare vart utvida fram til 1956. Alt utført utan offentleg støtte eller lån, men ved ein dugnadsinnsats på 2000 timer. I området ved hytta vart det rydda treningsløyper for slalåm og utfør, og det vart utbygd storslalåmløype med eit fall på ca.

Lilleås Skisenter, Norddal IL's fine anlegg på overgangen mellom Norddal og Eidsdal. Alpinløypa har tautrekks på 450 m, med høgdeforskjell ca. 150 m. I bygget finnes romslig varmestue, samt kjøkken, stue, toalett og dusjer. Videre garasje for scooter og trakkemaskin. Herfra går løyper til Rellingsetra, der laget har hytte med overnattingsmuligheter. Senteret er naturlig utgangspunkt for turer, sommer som vinter

450 m, på den tid ei av dei beste i fylket. I mellomtida hadde kravet til flomlysløyper meldt seg, og ei slalåmløype på 600 m, med eit fall på 200 m vart utbygd nede i bygda, og etter ein iherdig dugnadsinnsats kunne ein til jul 1956 sette på flomlyset, i først omgang i halve løypa.

På den tid var det vanleg å sette opp lagpokalar i større alpinrenn rundt i fylket, i 1957 i 10 renn, og av desse hamna 7 i premiehylla til Norddal IL, derav 2 til odel og eige. Etterkvart måtte dei fleste av dei aktive forlate bygda for å finne seg arbeid, og kom såleis til å styrke alpinmiljøet der dei kom. Her er det serleg

Magne Engeseth vart «Väckans bild» i det svenska bildebladet «Se» under oppvisning ved somarskirenn på Geirangerfjellet. I teksten står det: «Först susar det oppe från fjellslutningen. Sedan fladdrar nogonting gjennom luften. Och när söndagsåkarna vänder på hovudet ser dom en backhoppare i perfekt retning svävande mellan himmel och jord, med skidorna upp och huvudet ner! Slår han ihäl sig? Ingonlunda, efter en perfekt valt, gör han et snygt och säkert nedslag, på rett kjöl. Akrobathopning er sommarens store fluga bland norske fjällfantomer, och Stig Eriksson knäpte bilden i Geirangerfjällan. For det får han 250 kronor av «Se».»

grunn til å understreke at dei kom til å spele ei viktig rolle ved oppbygging av alpinmiljøet på Stranda, som seinare skulle bli det sterkeste i Møre og Romsdal. Men patriotar som dei var, heldt dei fram med å representere Norddal IL, sjølv om andre lag med glede ville gjeve betre økonomiske vilkår. Når ein i ettertid snakkar med dei som var med på desse «gyldne» åra for alpinsporten i Norddal, så får ein

eit klart intrykk av eit miljø prega av kamratskap og ekte idrettsglede

Ut over grensene

I ettertid kan ein – med respekt å melde – konstantere at det var ikkje idrettslege «heimfödingar» som prega alpinmiljøet i denne nokså avstengde bygda. Reint idrettsleg utfolda dei seg mest i utfor, slalåm- og storslalåmløyper, men dei hadde også overskot til langt meir. Ta t.d. brørne Ivar og Jon Reidar Dale, som i mange år dominerte alpinkonkurransen rundt i fylket. Begge la ned ein stor innsats innan instruksjon og administrasjon, og typisk er det at Ivar i 1948 starta på 17 km i eit distriktsrenn på Stranda, og slo den regionale langrennsseliten. Ved sida av brørne Dale, var Magne Engeset den mest markante. Han erobra 10 KM for Sunnmøre, og oppnådde ein 9. pr i NM i storslalåm. Han lanserte den i dag velkjende disiplinen «fristyle», lenge før dette fine omgrepet var oppfunne. Under Midtsommarrennet på Trollstigen i 1949 fekk han ein fin premie i gateklassen, men den store opplevinga var Stein Eriksen sine saltoar med ski på beina. Snart var han i full trening med skiarobatikk, og vart i mange år det store trekkplaster ved ymse tilstelningar i inn- og utland. Då ei norsk ski-tropp heldt oppvisning på kunst is i ein kunstig bakke på Wembley Stadion i London, var Magne Engeset med som ein ekstra atraksjon, og slo salto for 22.000 tilskuarar. Det kan også nemnast at to av laget sine slalåmjenter, Åsta Døving og Bergljot Storås ei tid verka som skitrenarar ved eit skotsk skisenter.